

expedice speculum

Putování za záhadami a zajímavostmi regionu „Zrcadla“

Z historie Sboru dobrovolných hasičů v Němčicích

„Uhlídali ponořny /čili hlásny/ oheň v městě, jest povinnen troubou rohovou znamení dáti, ajak richle možno stražním zvoncem na radnici na poplach zvoniti, čili šturmovati“. Uveden jeden z příkazů z „Pravidla pro ohně wartu“ z roku 1864

V červnu loňského roku si hasiči i veřejnost v Němčicích a okolí připomněli 80. let od založení hasičského sboru. Neškodí připomenout, jaké byly začátky hasičského sboru.

Dne 14. června 1925 byli občané Němčic (tehdy samostatná politická obec) za přítomnosti dobrovolných hasičů z Ivančic, Oslavan, Nové Vsi a Padochova seznámeni se záměrem založení hasičského sboru v obci. Starosta obce p. František Komárek přivítal bratra Františka Prukla, který zastupoval hasičskou župu č. 16 a

u kaple, polní mši svatou celebraval d.p. Karel Švéda, oba byli z farnosti Ivančické. Odpoledne se konalo poplachové cvičení za přítomnosti 22 místních hasičů a čtyř sester, dále bylo přítomno sedm bratrských sborů z Ivančic, Oslavan, Letkovic, Řeznovic, Nové Vsi, Padochova a Hlín. U pomníku padlých v 1. sv. válce promluvil br. Růžička ze Zastávky, na násvi pak uvítal přítomné br. starosta František Komárek jménem obce i sboru a stroj předal. Kmotři stříkačky byli manželé Václav a Terezie Šnědarovi, kteří předali dar ve výši 2.000 Kč., dále bylo ze slavnosti získáno 7.794 Kč. Pak bylo provedeno poplachové cvičení, po něm taneční zábava. Fotografie připomínající svěcení stříkačky byla pořízena 6. září 1926 před domem p. Fr. Jelínka - č.p. 33.

se vrátil do Němčic. V němčické kapli byla sloužena, za účasti P. Adolfa Tesaře a katechety P. Karla Švédy polní mše. Po skončení mše odešli všichni účastníci kolem pomníku padlých v 1. v. válce k hasičské zbrojnici, jež byla v 11 hod. p. farářem Ad. Tesařem vysvěcena.

Odpoledne přijely další hasičské sbory z okolních obcí a v 15 hodin se všichni v průvodu dostavili k pomníku padlých. Po proslovu starosty obce V. Šnědara byl u pomníku položen věnec a průvod se vrátil ke zbrojnici. Uvítací projev měl starosta sboru František Komárek a po něm měl hlavní proslov župní starosta Al. Kleckner. Starosta obce V. Šnědar pak předal klíče od zbrojnice náčelníkovi Janu Kouřilovi. Následovala prohlídka zbrojnice. Slavnostní den byl zakončen zábavou v hostinci. Čistý zisk toho dne byl 2.027 Kč

Po oslavách nastaly hasičskému sboru všední dny, mimo jiné bylo v roce 1936 ustanoveno složení družstva pro Civilní protiletecké obranu. Významné bylo okrskové cvičení v Němčicích za účasti devíti hasičských sborů. Němčický sbor cvičil s ruční stříkačkou a 60 metry hadic. Současně bylo provedeno samaritánské cvičení a ukázka asanační služby sboru ivančického. Mimo slavnostních projevů zaznívaly též v projevech úkoly v případě leteckého náletu, činnost protiletecké ochrany apod. Slavnostní den byl zakončen na zahradě hostince zábavou. Do poklady opět přibyl solidní obnos.

Přesto bylo nejvíce starostí při zajišťování financí pro obnovu výstroje a další nutné náklady. Dosud měl sbor jen ruční stříkačku na čtyřkolovém vozíku. Až dne 15. dubna 1938 byl opět slavnostní den, kdy zakoupil sbor za 10.000 Kč od alexovické textilky osobní vůz osmiválec zn. Gráf a Stift - Vídeň, o síle 75 HP, vhodný pro potřebu sboru.

Další slavnostní dny již nebyly. V předtuše blížící se války byl kladen zvýšený důraz na cvičení Civilní protiletecké ochrany, nácvik činnosti při náletech apod. Za několik měsíců proběhla mobilizace, následovala ztráta pohraničních území, přičemž hranice s Říší byly pouze 1 km od Němčic. Dne 15. března 1939 byl zbytek republiky okupován německou armádou a byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava. Po vyhlášení protektorátu byla činnost Dobrovolných hasičských sborů omezena, ale sbory byly jedinými ze spolků z dřívější republiky, které byly trpěny. Němečtí okupanti si byli vědomi, že činnosti hasičských sborů je nenahraditelná. Přesto došlo z rozhodnutí okupační moci k nejrůznějším změnám. Všechny znaky připomínající republiku musely být odstraněny. Opět se kladl zvýšený důraz na Civilní protileteckou ochranu, hlídkovou činnost, žňové hlídky, kontrolu zatemnění oken apod. Veškeré vybavení Sboru a jeho údržba byla zajišťována obcemi, což v podstatě dělali dřívější příslušníci Sboru. Aby byla taková činnost legalizována, byly takovým organizacím povoleny tzv. pracovní schůzky. Během války se hasiči scházeli alespoň na společen-

ských večírcích.

Po osvobození Ivančic 18. dubna 1945 zůstaly Němčice za řekou Jihlavou v zemi nikoho. Do obce přijížděly kozácké hlídky, trvalá posádka zde nebyla a docházelo k častým dělostřeleckým přestřelkám. I v takové době byli příslušníci hasičského sboru zařazováni do obecních hlídek spolu s dalšími civilisty. Dne 3. května 1945 v 21,15 dopadla mina před školu v době, kdy byla přítomna obecní hlídka. Při výbuchu byl zraněn hasič Jan Lohmer a dva členové z hlídky.

Po válce byla činnost Sboru dobrovolných hasičů obnovena, ale šestiletá okupace se projevila negativně. Především chyběla soustavná výchova mladých a příprava k práci ve Sboru, současně se projevoval i generační problém - zakládající členové postupně odcházeli. Později, v roce 1953 byl Sbor dobrovolných hasičů přejmenován na Místní jednotu Československého svazu požární ochrany, jejím členům se začalo říkat „požárník“ a také jeho činnost se zpolitizovala. V roce 1956 na 1. sjezdu ČSPO bylo konstatováno, že jednotky se přestaly považovat za nepolitické organizace a začaly se chovat jako jedna složka Národní fronty. Dřívější pojmenování členů - bratr a sestra bylo nahrazeno oslovením soudruhu, soudružko. Jak se tyto změny promítly v Němčicích bohužel není v kronice uvedeno.

Akceschopnost sboru byla vážně ohrožena v roce 1959 vyřazením vozidla pro technickou nezpůsobilost. Na 33. výroční schůzi v prosinci 1960 přišlo jen 16 členů. Jejich vydané prohlášení jasně dokládá tehdejší postoj: „Jsme přesvědčeni, že až dostaneme to, co nutně potřebujeme, znovu naše jednotka vzroste“. Po třiletém čekání se podařilo zís-

Svěcení zbrojnice 30. srpna 1936

kat vozidlo po zrušené jednotce v Alexovicích a činnost jednotky se znovu obnovuje

Mimo výcviku členů jednoty a likvidace požárů byl od roku 1962 kladen důraz na prevenci např. při každoročních prohlídkách domů v domácnostech. Do činnosti spadaly i brigádnické hodiny např. při opravách zbrojnice, požární techniky a výstroje, ale také činnost mimo zbrojnici - údržba a úklid autobusové zastávky. V tomto období jsou požární sbory každý týden „bombardovány“ pokyny a směrnicemi z okresu. Tak se 15. října 1962 (6 stránek) dovidáme jak koho volit na valných hromadách,

Hasičská zbrojnice v Němčicích, květen 2005

kdo může, kdo musí být volen na okresní konferenci apod. V jiných směrnicích nechyběly ani pokyny k zakládání kompostů pro zemědělství. Jak je zřejmé, tato činnost už byla na hony vzdálená od dřívější dobrovolnosti.

Neustálý nedostatek financí se sbor snaží řešit každoročním sběrem železného šrotu. Na příklad zápis v roce 1979 uvádí: „Závazků bylo mnoho a odpracováno 400 hodin. Preventivní prohlídky vykonány ve 350 domech. Členská základna má 34 členů“. Škoda, že od 1982 se kronika nevedla, až v roce 1995 ji stručně dopisoval podle výročních zpráv tehdejší starosta němčických hasičů Roman Jelínek.

V roce 1990 se nástupnickou organizací Svazu požární ochrany stalo Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Z němčických požárníků se stali opět hasiči ve Sboru dobrovolných hasičů, schází se na valných hromadách, v čele stojí starosta a sbor je doplněním profesionálního hasičského sboru v Ivančicích.

S rozvojem průmyslových závodů Ivančicích a okolí, s vybavením domácností i používáním nových materiálů včetně plastických hmot bylo třeba vybavit jednotku moderním zařízením umožňující hasební zásahy v podmínkách tak odlišných od doby založení sboru. Dnes už má sbor několik dýchacích přístrojů, agregát, dvě vozidla (jedno z nich je autocisterna), takže základní vybavení je k dispozici. Městský

Od založení sboru v roce 1925 byly vždy ve sboru i sestry - ženy vedené jako samaritánky pro případné poskytnutí první pomoci při zraněních. V roce 1950 přecházejí samaritánky pod Český červený kříž, po dvou letech došlo ke zrušení názvu samaritánka a zavedení názvu dobrovolný zdravotník. Poprvé v historii Sboru dobrovolných hasičů v Němčicích bylo v roce 1999 založeno družstvo žen, které se umísťuje na čelných místech námětových cvičení. Nesmí se zapomenout na výchovu nastupující generace. I družstva dorostu úspěšně soutěží v řadě závodů.

Pro dokreslení činnosti hasičského sboru uvádíme z kroniky údaje z roku 1999, kdy měl sbor 18 zásahů. U požárů to bylo 11x, 3x čerpal vodu ze zatopených sklepů a bytů, 1x poskytoval technickou činnost a 3x bylo námětové cvičení ke zdokonalení spolupráce profesionálních a dobrovolných sborů. Zápis z Valné hromady roku 2003 uvádí počet členů 83, 720 brigádnických hodin a přes 42 000 Kč příjmů z různých akcí. Důležitá byla účast při námětovém cvičení požáru šesti-patrové budovy ivančické nemocnice dne 30. března 2005, nebo pomoc při jarních povodních kolem 1. dubna letošního roku.

Z činnosti pro veřejnost lze uvést pořádání kulturních akcí. Vždyť hasičské hody v Němčicích - to už je pojem známý po okolí. Také tábory k jistým výročním jsou pořádány pro členy sboru i pro veřejnost. V únoru bývá maskární merenda samostatně pro děti a dospělé, v průběhu roku jsou další zábavy. Pro děti je pořádán stanový tábor s účastí kolem 25 dětí, drakiáda a každoročně chodí po obci Mikuláš, anděl a čerti. Nezapomíná se ani na kopanou. Hasičův cup s účastí přes deset mužstev je již také po okolí známý. Zasluhou čin pro obec bývá údržba pomníku padlých. Nelze opomenout ani zalévání chřestovny, fotbalového hřiště a veřejné zeleně a čištění ulic po přivalových deštích.

Nesmí se zapomenout na stovky dobrovolných hasičů, kteří ve sboru pracovali od jejího založení až do současnosti i na další příznivce. Těm, kteří již nežijí, patří poděkování a vzpomínka.

Co popřít hasičskému sboru v Němčicích do dalších let činnosti? Jako nutnost se jeví vystavení garáže pro autocisternu. Vždyť poškození nebo nedávné vypuštění pneumatik může mít v důsledku značné škody. Hodně výcviku, hodně prevence, ale málo požárů a jiných neštěstí. Udržení zájmu němčické mládeže i veřejnosti o tuto činnost, větší podpora organizací a za necelých 20. let, při stoletém výročí založení sboru, velkou slávu.

Jiří Široký

POUŽITÉ PRAMENY:
Kronika Sboru dobrovolných hasičů v Němčicích
Ivančický zpravodaj č. 6/2005

Svěcení stříkačky 6. září 1926

br. Janička, okrskového vzdělavatele z Padochova, který předal pět výtisků sborových stanov. Předsedou ustavujícího výboru byl zvolen František Komárek, členové výboru byli další občané Němčic. Současně byli občané Němčic pozváni na ustavující valnou hromadu.

Ta se konala 21. června 1925 za účasti 25 přítomných. Byl zvolen 13-ti členný výbor od starosty sboru Františka Komárka (byl zároveň starostou obce) až po trubače Josefa Vognera. V kronice sboru jsou uvedeni všichni zakládající členové sboru - 30 mužů a dvě sestry - Marie Drahovalová a Terezie Feitová. Mimo to bylo šest členů přispívajících. Sbor nebyl sborem začátečníků. V jeho řadách bylo 8 členů, kteří měli zkušenosti z činnosti sboru v Ivančicích. Stanovy sboru byly schváleny Zemským úřadem dne 1. října 1925

Sbor byl založen, ale chyběly peníze k jeho vybavení. Dobrovolné peněžní sbírky v červenci 1925 zajistily finance pro zakoupení čtyř signálních trubek od brněnské firmy Lidl. Uspořádání prvních hasičských hodů v září 1925 vyneslo 2.228 Kč., sbírka v Ivančicích 1.274 Kč., dar spořitelny byl 50 Kč.

V příštím roce pořídil sbor 25 pracovních oděvů. Dne 3. května 1926 bylo zřízeno provizorní skladiště v obecním domě (Němčice č. 27) a 15. května obdržel sbor ruční čtyřkolovou stříkačku s veškerým příslušenstvím od firmy R.A. Smékal, Čechy u Prostějova za 27.540 Kč. Při zkoušce dne 3. června nebyla shledána žádná závada.

Stříkačka byla slavnostně posvěcena dne 29. srpna 1926 d.p. děkanem Fr. Dundáčkem na násvi

Základní vybavení a základní výcvik umožnilo zapojit se při hašení požárů. Kronika uvádí v roce 1926 sedm zásahů, z toho tři v Němčicích, další v okolních místech. Činnost sboru pokračovala. Kronikářem od roku 1930 byl br. Jan Čepera, díky jehož pečlivě vedené kronice je k dispozici značné množství informací. Mimo činnosti při hašení požárů, různých cvičení a soutěží, vykonával sbor v té době i žňové hlídky. Vzácné bylo setkání s prezidentem republiky T. G. Masarykem, který se při cestě Jižní Moravou dne 13. června 1928 v Němčicích krátce zastavil.

Při výroční valné hromadě v roce 1930 bylo navrženo postavení hasičské zbrojnice. Protože sbor musel ještě splatit dluh obci 5.000 Kč, byla stavba zatím odsunuta, ale jak bylo zvykem, ihned začaly sbírky pro tento účel. První vklad uložený pro tento účel u Občanské záložny v Ivančicích byl 433,90 Kč. Činnost sboru byla v tomto roce pestrá. Zúčastnil se jen jednoho požáru v Polance, ale 9x vystoupil veřejně při různých hasičských podnicích, cvičení se stříkačkou bylo 8x, pochodová cvičení 4x a 10x byly přednášky a školení s besídkami.

Dne 1. srpna 1933 byl schválen stavební plán vypracovaný ing. Fiegrem pro stavbu hasičské zbrojnice, v příštím roce se začalo s přípravou základů, ale až dne 30. srpna 1936 byla předána zbrojnice k používání.

Byla to slavnost nejen pro Němčice. Z okolních měst a vesnic přijely hasičské sbory a četní hosté. Slavnostní průvod vyšel v 9,15 hod. od kaple a zamířil nejprve k Ivančicím. U nádraží se setkal s farníky z Ivančic a opět